

Додатково привернемо увагу до таких обставин. Суд ухвалює рішення від імені України. Жоден інший державний інститут не уповноважений ухвалювати свої приписи від імені України, за винятком Парламенту або Президента України.

У рішенні суду міститься правило поведінки, яке є обов'язковим не тільки для осіб, зазначених у цьому рішенні. Судове рішення породжує права або обов'язки для невизначеного кола осіб, незалежно від того, чи це рішення стосується прийняття спадщини, чи містить вирок злочинцю.

З таким рішенням можуть бути пов'язані ряд непередбачуваних фактів. Наприклад, можливість працевлаштування, участі у виборах для засудженого, або можливості претензій на майно з боку невизначеного числа людей, передбачені правовими приписами способи захисту майнових прав спадкоємця.

Рішення суду містить у собі акумульовані ціннісні підходи до оцінки обставин справи з врахуванням моральних та інших обставин суспільного життя. Звідси, суд нарівні з представницькими органами державної законодавчої влади і місцевого самоврядування влади творить право.

Список використаних джерел

1. Давид Р. Основные правовые системы современности. /Пер. с фр. И вступ. Ст. В.А.Туманова. – М.: прогресс, 1988. – 496с.
2. Костицький В.В. Право як цілісність: теолого-соціологічний підхід. – Соціологія права, 2012, №1(3). – с.-9.
3. Костицький В.В. Влада народу: сім функціональних гілок влади (проблеми ренесансу в теорії права). - Малий і середній бізнес, 2010.- с.4-14; його ж:
4. Костицький В.В. Розподіл влади у правовій державі та соціально-нормативне закріплення ідеї свободи і демократії. – Соціологія права. – 2011, №2, - с.3-6.
5. Конституція України (Основний Закон України) (проект). Упорядник Костицький В.В. – К.: Інститут законодавчих передбачень і правової експертизи, 2006. – 150 с.
6. Конституція України (проект нової редакції)/ упорядник В.В. Костицький. – Дрогобич: Коло, 2015. – 100с.
7. Ehrlich E. Freie Rechtsfindung und freie Rechtswissenschaft. – Leipzig, 1903. S.17.
8. Костицький В.В. Проблеми ренесансу в сучасній теорії права. – Малий і середній бізнес. – 2009, №1-2. – С. 3 – 10.
9. Костицький В.В. Судова влада: теоретико-правові проблеми розподілу влади (від Монтеск'є у ХХІ століття) – Становлення господарської юрисдикції в Україні – 20 років досвіду. Проблеми і перспективи : матеріали науково-практичної конференції (24-26 трав. 2011, м. Одеса) / Вищий господарський суд України ; Одеський апеляційний господарський суд ; відп. За вип. : А.Й. Осетинський [та ін.]. – Одеса : Астропринт, 2011. – С. 68–73.; Судова влада: світовий досвід і принципи судової реформи в Україні; Правосуддя – гарант законності у сфері економічних правовідносин (Міжвідомчий науковий збірник); Київ, 2000.

ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ ПОЛІЦІЇ З ГРОМАДСЬКІСТЮ: АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ

Мамчур Л.О., здобувач Вищого навчального закладу «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

Mamchur L.O. INTERACTION OF POLICE WITH PUBLIC: LEGAL ASPECTS

Анотація. У статті автор дослідив поняття та особливості взаємодії органів Національної поліції України з громадськістю. Автором встановлено основні форми взаємодії органів поліції з громадськими організаціями, засобами масової інформації, окремими громадянами. Автором акцентовано увагу на важливості взаємодії у напрямку забезпечення обізнаності про діяльність органів поліції та правоохоронної діяльності загалом. Внесено пропозицію до Закону України «Про Національну поліцію» в напрямку оптимізації правового регулювання форм взаємодії поліції з громадськістю.

Ключові слова: органи поліції, взаємодія з громадськістю, обізнаність, Експертна рада з питань дотримання прав людини та реформування органів внутрішніх справ при Міністерстві внутрішніх справ України, звернення громадян.

Abstract. *In the article the author analyzes concepts and peculiarities of interaction between National Police of Ukraine and the public. The author establishes the main forms of interaction between police authorities and non-governmental organizations, mass media, and citizens. The author focuses on the interaction in the field of awareness of the police activities and law enforcement in general. In the article, also are made proposals to the Law of Ukraine "On National Police" in the field of optimizing the legal regulation of the interaction forms between police and public.*

Keywords: *police authorities, interaction with public, awareness, Expert Council on human rights issues and reform of the law enforcement agencies at the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, citizens' appeals.*

Постановка проблеми

Розвиток громадського суспільства та вдосконалення правоохоронної діяльності, оснований на проєвропейських демократичних цінностях, в Україні вимагає переосмислення ідеї відносин органів правоохорони та суспільства. Справа навіть не в демілітаризації чи позбавленні надмірних примусових повноважень, а в створенні такої моделі роботи правоохоронних органів, при якій громадське суспільство відчувало б себе у безпеці та довіряло б його кожному працівнику. Саме такий тезис став основною квінтесенцією реформи Міністерства внутрішніх справ України. Зокрема, у Стратегії розвитку органів внутрішніх справ України від 22 жовтня 2014 року наведено дані соціального аналізу, які свідчать, що рівень довіри громадян до міліції становив лише 3-5%, а після Революції гідності цей показник, за даними Інституту соціології Національної академії наук, знизився до 0,8 %, при цьому довіра самих працівників міліції до влади не перевищувала 3 %. Причиною такої недовіри владних структур одна до одної, як і вкрай низького рівня довіри населення до правоохоронців, стали системні недоліки в діяльності органів внутрішніх справ [9]. Цілком слушно приходить думки приходить М.В. Голуб, що організація діяльності поліції, яка заснована на її підтримці громадськості і направлена на попередження злочинів та правопорушень повністю відповідає умовам сучасного реформування органів внутрішніх справ [2, с. 33].

Мета статті полягає у визначенні особливостей адміністративно-правового забезпечення взаємодії органів поліції з громадськістю в контексті підвищення рівня довіри до правоохоронної системи.

Стан опрацювання проблеми. Неодноразово в центрі адміністративно-правової науки піднімалося питання взаємодії органів внутрішніх справ з громадськістю. До сучасних представників даного напрямку належать: І. Ю. Хомишин, О. С. Зеленецький, М. В. Голуб, А.В. Коваленко, О.Ю. Процких та ін. Проте, в умовах реформування правоохоронних органів, що супроводжується постійними змінами до законодавства, актуальність питання взаємодії поліції з громадськістю продовжує існувати.

Виклад матеріалу

Незважаючи на прийняття Закону України «Про Національну поліцію», зміцнення суспільної довіри до органів поліції на всіх рівнях є складним завданням, організаційно-правовий аспект якого займає першочергове місце. Підсилення інституційних спроможностей органів поліції у напрямку побудови відкритих, прозорих довірительних відносин з громадськістю є вітчизняним науковим завданням сьогодення.

Стосовно суті взаємодії, як особливого виду відносин між суб'єктами, чітко зазначає І. Ю. Хомишин, що головною ознакою ідеальної взаємодії є рівнозначність за статусом, значенням, положенням, ресурсами, правами, обов'язками, повноваженнями сторін співробітництва. Саме ця передумова зумовлює як характер, так доцільність і результативність відносин щодо забезпечення правопорядку [10, с. 164].

Взаємодія правоохоронних органів, а саме органів поліції, з громадськістю, з правової точки зору, не зводиться лише до визначення змісту такої взаємодії в законодавстві чи внутрішніх правових актах. Встановлення стратегічних напрямків спільної діяльності, розробка новітніх форм впливу на роботу поліції, механізму всебічної та об'єктивної громадської оцінки і т.д. є пріоритетними завданнями управлінської діяльності, які повинні знаходити своє якісне методологічне супроводження. Адміністративно-правовою наукою зроблено чималі кроки в даному напрямку.

Наприклад, вчені диференціюють суб'єктів взаємодії з поліцією. Так, О. С. Зеленецький, концентруючи увагу на засобах масової інформації (далі – ЗМІ), стверджував про їх особливу роль у сфері профілактики та розкриття злочинів. Вчений доводить, що високий ступінь взаємодії саме із ЗМІ, насамперед, полягає у застосуванні різних методів та форм впливу ЗМІ на правосвідомість громадян та самих поліцейських. Результатом чого є спроба зменшення рівня злочинності, кількості службових злочинів серед працівників поліції [3, с. 387].

У розрізі проблематики взаємодії поліції та населення М. В. Голуб вважає, що це є обов'язковою умовою забезпечення належного стану публічного порядку. Резюмуючи результати власного дослідження, науковець, з-поміж іншого підходить до того, що взаємодія правоохоронних органів та громадськості, а також удосконалення дій громадських формувань щодо охорони публічного порядку є вимогами сьогодення й у разі їх ігнорування не можливо якісно реформувати правоохоронну систему нашої держави [2, с. 33].

Акцент на важливості розробки нових форм взаємодії правоохоронних органів із громадськістю робить А. В. Коваленко, позиціонуючи на такій взаємодії як на складовій протидії злочинності [4]. Продовжуючи ідею, інформаційну взаємодію, як особливий вид відносин поліції з громадськістю виокремлює О. Ю. Процких, стверджуючи, що це своєчасна, систематична передача об'єктивної інформації в питаннях правоохоронної діяльності від одного суб'єкта взаємодії до споживача [8, с. 54].

Взаємодія правоохоронних органів та громадськості знаходить правову регламентацію у діючих нормативно-правових актах. До прикладу, у ч. 1 ст. 11 Закону України «Про Національну поліцію» закріплено, що діяльність поліції здійснюється в тісній співпраці та взаємодії з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства і спрямована на задоволення їхніх потреб [7]. При цьому ч. 3-4 вказаної статті унормовано, що рівень довіри населення до поліції є основним критерієм оцінки ефективності діяльності органів і підрозділів поліції. А оцінка рівня довіри населення до поліції проводиться незалежними соціологічними службами в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України [7].

Якщо взяти до уваги положення Закону України «Про Національну поліцію» (статті 89-90 Закону), то можна відмітити, що у цих нормах опосередковано йдеться про форми взаємодії поліції з громадськістю. Так, ст. 89 Закону іменується «Спільні проекти з громадськістю» і у вказаній нормі, зокрема, говориться про те, що поліція взаємодіє з громадськістю шляхом підготовки та виконання спільних проектів, програм та заходів для задоволення потреб населення та покращення ефективності виконання поліцією покладених на неї завдань; поліція надає підтримку програмам правового виховання, пропагує правові знання в освітніх закладах, засобах масової інформації та у видавничій діяльності [7]. При цьому, у ст. 90 Закону «Залучення громадськості до розгляду скарг на дії чи бездіяльність поліцейських» закріплено, що контроль за діяльністю поліції може здійснюватися у формі залучення представників громадськості до спільного розгляду скарг на дії чи бездіяльність поліцейських та до перевірки інформації про належне виконання покладених на них обов'язків відповідно до законів та інших нормативно-правових актів України [7].

Запропоновані форми взаємодії можуть бути розширені з урахуванням положень Закону України «Про звернення громадян». Так, ст. 1 вказаного Закону регламентує право громадян звертатися до органів державної влади, місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, засобів масової інформації, посадових осіб відповідно до їх функціональних обов'язків із зауваженнями, скаргами та пропозиціями, що стосуються їх статутної діяльності, заявою або клопотанням щодо реалізації своїх соціально-економічних, політичних та особистих прав і законних інтересів та скаргою про їх порушення [6].

Незважаючи на те, що ч. 2 ст. 18 Закону України «Про Національну поліцію» встановлює обов'язок поліцейського вжити необхідних заходів з метою рятування людей, надання допомоги особам, які звернулися до нього із заявою чи повідомленням про події, що загрожують особистій чи публічній безпеці [7], виокремлення *взаємодії із розгляду заяв, повідомлень громадян, які надійшли в порядку Закону України «Про звернення громадян»* як самостійної форми взаємодії із громадськістю є доцільним з огляду на наступне:

- по-перше, встановлена Законом України «Про Національну поліцію» процедура більшим чином стосується оперативної, а не адміністративної (управлінської) діяльності поліції чи реалізації її функцій;
- по-друге, безпосередньо нормами Закону України «Про Національну поліцію» не встановлено порядок реагування на звернення громадян, строки тощо;
- по-третє, Законом України «Про Національну поліцію» не охоплено усіх видів звернень громадян, які встановлені для них в Законі України «Про звернення громадян» (наприклад, пропозиції);
- по-четверте, Закон України «Про Національну поліцію» не містить відсылки до Закону України «Про звернення громадян».

Відтак, буквальний та семантичний аналіз змісту статей 89 та 90 Закону України «Про Національну поліцію», дає підстави зробити висновок, що з метою чіткості та лаконічності законодавчої конструкції ці дві статті було б доцільно об'єднати та назвати «*Форми взаємодії Національної поліції з громадськістю*», у якій необхідно передбачити право громадськості звернутися до органів поліції із повідомленнями, скаргами, заявами та пропозиціями (в тому числі із використання електронних засобів зв'язку) в порядку, передбаченому Законом України «Про звернення громадян».

Особливу форму взаємодії громадського суспільства та правоохоронних органів – *забезпечення обізнаності у сфері правоохоронної діяльності* виокремлено Асоціацією українських моніторів дотримання прав людини в діяльності правоохоронних органів. До основних її проявів віднесено: громадські та експертні ради, у тому числі територіальні; робочі групи для здійснення різних заходів громадських організацій; організації з навчання з різними групами населення з проблематики безпеки і підтримання правопорядку; проведення тематичних круглих столів, семінарів, тренінгів, конференцій; організація тематичних олімпіад серед молоді з правоохоронної проблематики; організація навчальних семінарів для громадських активістів, які беруть активну участь у правоохоронній діяльності [1].

Досить позитивним у напрямку посилення комунікативної інституційної спроможності органів поліції, на наше переконання, є створення Експертної ради з питань дотримання прав людини та реформування органів внутрішніх справ при Міністерстві внутрішніх справ України (далі – Експертна рада). У Положенні про Експертну раду відмічається, що, серед іншого, її основним напрямком діяльності є проведення роз'яснювальної роботи з інститутами громадянського суспільства для популяризації в суспільстві ідей, пов'язаних з реформуванням органів внутрішніх справ [5].

На наше переконання, висвітлені напрямки та форми взаємодії є, по-перше, важливими у забезпеченні транспарентності, відкритості та гласності правоохоронних органів, а відтак – невід'ємним атрибутом побудови демократичного та правоорієнтованого суспільства. По-друге – одним із аспектів попередження та припинення різних правопорушень. І по-третє – складовою мінімізації ризиків розвитку правового нігілізму серед населення. Таким чином, можна стверджувати, що взаємодія у напрямку забезпечення обізнаності про діяльність поліції є стратегічно важливим аспектом управління органами поліції. З урахуванням практичності втілення взаємодії у напрямку забезпечення обізнаності, особлива роль належить органам поліції на місцях.

Висновки

Отже, взаємодія органів поліції та громадськості – це система нормативно-регульованих відносин органів поліції, їх посадових та службових осіб та невіддільних суб'єктів, індивідуальних або колективних представників громадського суспільства, що здійснюється на засадах рівності, паритету, наявності спільної мети.

Взаємодія органів поліції та громадськості може відбуватися як у сфері операційної (основної правоохоронної), так і адміністративної (управлінської) діяльності.

Створення Експертної ради з питань дотримання прав людини та реформування органів внутрішніх справ при Міністерстві внутрішніх справ суттєво підвищить інституційні спроможності органів поліції у реалізації взаємодії в напрямку забезпечення обізнаності громадськості.

Наразі, з метою оптимізації визначеності нормативного регулювання форм взаємодії органів поліції та громадськості, доцільно об'єднати форми взаємодії в одній статті Закону України «Про Національну поліцію» та назвати її, наприклад, «Форми взаємодії Національної поліції з громадськістю». Зміст пропонованої статті, в тому числі, повинен передбачати право громадськості звернутися до органів поліції із повідомленнями, скаргами, заявами та пропозиціями із використання електронних засобів зв'язку в порядку, передбаченому Законом України «Про звернення громадян».

Список використаних джерел

1. Відкритість правоохоронної системи : Програма Асоціації українських моніторів дотримання прав людини в діяльності правоохоронних органів. – 12.02.2015 URL: <http://police-access.info/2015/02/kontsepsiya-partnerskyh-vidnosyn-pravoohoronnyh-orhaniv-i-suspilstva>.
2. Голуб М. В. Взаємодія поліції та населення як обов'язкова умова забезпечення належного стану публічного порядку в сучасних умовах [Електронний ресурс] / М. В. Голуб // Форум права. – 2016. – № 2. – С. 30–33. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/jpdf/FP_index.htm_2016_2_7.pdf.
3. Зеленецький О.С. Взаємодія органів внутрішніх справ та засобів масової інформації у сфері профілактики та розкриття злочинів / О. С. Зеленецький // Форум права. - 2012. - № 4. - С. 385-388. - URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.
4. Коваленко А. В. Окремі аспекти взаємодії поліції з органами державної влади, органами місцевого самоврядування та громадськістю у сфері протидії злочинності / А. В. Коваленко // Прикарпатський юридичний вісник. - 2016. - Вип. 6. - С. 110-113. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pjuv_2016_6_26.
5. Положення про Експертну раду з питань дотримання прав людини та реформування органів внутрішніх справ при Міністерстві внутрішніх справ України, затв. протоколом № 1, 2014. – [URL] : <http://mvs.gov.ua/upload/file/3.pdf>.
6. Про звернення громадян : Закон України від 02.10.1996 № 393/96-ВР // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/393/96-%D0%B2%D1%80>.
7. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/580-19>.
8. Процих О. Ю. Інформаційна взаємодія національної поліції України з органами публічної влади та громадськістю / О. Ю. Процих // Право і Безпека. - 2015. - № 4. – С.50-55.
9. Стратегія розвитку органів внутрішніх справ України : схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 22 жовтня 2014 р. № 1118-р. – [URL] : <http://www.kmu.gov.ua/document/247780692/R01118-00.doc>.
10. Хомишин І. Ю. Адміністративно-правові аспекти вдосконалення співпраці ОВС та органів місцевого самоврядування щодо забезпечення правопорядку (Doctoral dissertation, ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00. 07 «Адміністративне право і процес»). – 2010. – 198 с.

ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ КОНТРАБАНДИ В УКРАЇНІ

Маткевич Ю.Ю., аспірант кафедри кримінального права та кримінології
Університету ДФС України

Matkevich Y. PROBLEMS OF SMUGGLING IN UKRAINE

Анотація. В статті досліджується антикриміногенне значення заходів, спрямованих на усунення різкого матеріального розширення суспільства, матеріальної підтримки малозабезпечених громадян, обмеження негативних наслідків безробіття, як неминучих супутників соціально-економічних реформ. Зазначаються позитивні процеси в політичній, духовній та правовій сферах державного управління також